

Natuurtoets

Bosgebied De Tip te Norg

18 mei 2021

Natuurtoets Bosgebied De Tip te Norg

18 mei 2021

Auteur: Peter Vos

Opdrachtgever: Gemeente Noordenveld
Contactpersoon: E. Mosterman
Adviseur ruimtelijke ordening
Postbus 109
9300 AC Roden

Uitvoerder: Vos Ecologisch Onderzoek
drs P.G. Vos
Altenaweg 22
9321 XE Peize

Vos Ecologisch Onderzoek spant zich maximaal in om het onderzoek zo zorgvuldig mogelijk uit te voeren. Desondanks zal nooit een 100% volledig beeld van de aanwezige flora en fauna gegeven kunnen worden. Zij kunnen derhalve geen aansprakelijkheid aanvaarden voor kosten en vertraging die optreden als gevolg van het voorkomen van beschermde flora en fauna.

Foto voorpagina: Bosbeeld bij een woning aan de Langeloërweg.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
2	Voorgenomen activiteiten	7
3	Toetsingskader	9
4	Methode	13
5	Resultaten	15
6	Effecten	23
7	Conclusie en advies	29
	Literatuur	35
	Bijlage 1 Locatie buizerdnest	36

Figuur 1. Langeloërweg vanuit het zuiden.

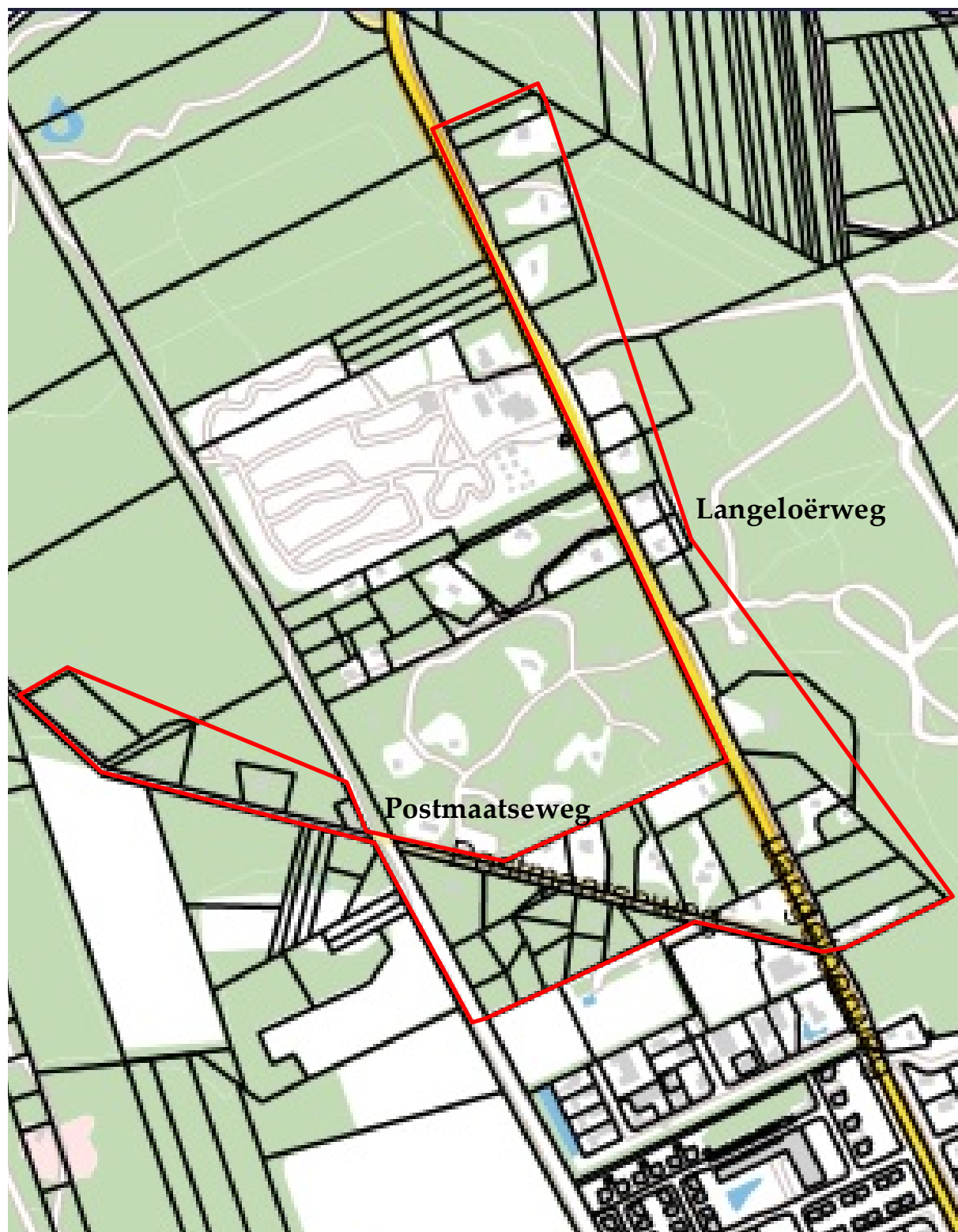
Figuur 2. Postmaatseweg vanuit het oosten.

1 Inleiding

Voor een aantal recreatiewoningen aan de Langeloërweg en de Postmaatseweg te Norg wordt een nieuw bestemmingsplan opgesteld, waarbij de bestemming recreatie wordt vervangen door een woonbestemming. Het plan voor de transitie is beschreven in *Naar een vitaal en natuurlijk Drents bos. Visie en -plan voor bosgebied De Tip te Norg* (Landschapsbeheer Drenthe, 2020).

In deze natuurtoets is geïnterviewd welke ecologische waarden in het gebied aanwezig zijn, welke ecologische potenties er zijn en welke verplichtingen volgen uit de natuurbeschermingswetgeving.

Achtereenvolgens worden besproken de voorgenomen activiteiten (Hoofdstuk 2), het toetsingskader van de natuurwetgeving (Hoofdstuk 3), de onderzoeksmethode (Hoofdstuk 4), de resultaten van de inventarisatie (Hoofdstuk 5), effecten (Hoofdstuk 6) en conclusies en advies (Hoofdstuk 7). De belangrijkste bronnen zijn weergegeven in de literatuurlijst.

Figuur 3. Begrenzing van het plangebied op de kadastrale kaart (Pdok.nl).

2 Voorgenomen activiteiten

Aan de Langeloërweg en de Postmaatseweg vindt een transitie plaats van recreatiewoningen naar woningen met de bestemming van permanent wonen. Het betreft een aantal percelen aan de Langeloërweg en de Postmaatseweg (Figuur 3). Alle percelen zijn bebouwd, waarbij de bebouwing varieert van oorspronkelijke houten recreatiewoning tot stenen nieuwbouwwoning.

De transitiepercelen liggen in een gebied waar ook al woonpercelen liggen. In het vigerende bestemmingsplan Norgerduinen (21 december 2011) gaat de gemeente uit van een duidelijk verschil tussen een permanent bewoonde woning en een recreatiewoning die slechts delen van het jaar wordt gebruikt. Voor recreatiewoningen is een maximum bouwvlak van 80 m² vastgesteld (inclusief aanbouwen en bijgebouwen) en is wat betreft verschijningsvorm uitgegaan van één bouwlaag met kap per recreatiewoning.

Voor de woningen die nu al een woonbestemming hebben, is buiten het bouwvlak een ruimere begrenzing aangegeven met de bestemming wonen. Dit ruimere vlak exclusief het bouwvlak wordt in het transitieplan aangegeven als het gebruiksvlak. Elk transitieperceel waarop een woonbestemming komt te liggen, bestaat uit een woonvlak/bouwvlak, een gebruiksvlak en een bosvlak.

Het huidige bouwvlak van 80 m² wordt vergroot tot 200 m². Het gebruiksvlak dat aan het bouwvlak wordt toegevoegd is 200 m². Samen bedraagt de oppervlakte 400 m². Ten opzichte van de oude bestemde situatie neemt de oppervlakte van het bos hierdoor met 320 m² af. Deze oppervlakte zal worden gecompenseerd met een factor 2 aan nieuw te ontwikkelen bos. Deze oppervlakte wordt gerealiseerd op een graslandperceel aan de Postmaatseweg waar nu nog een gecombineerde bestemming Bos/Agrarisch op ligt. De bestemming Agrarisch vervalt voor een gedeelte van 1,15 ha (uitgaande van 18 transitiepercelen), dat voor de helft wordt ontwikkeld naar bos door middel van aanplant van bomen en struiken en voor de helft naar kruidenrijk grasland.

Het woongebruik is intensiever dan het recreatieve gebruik. Het recreatieve gebruik vindt in tegenstelling tot wonen gedurende een deel van het jaar plaats. Recreatief gebruik is meer beperkt tot de zomer, vakanties, weekenden en feestdagen. In het winterperiode kan het recreatief verblijf minder aantrekkelijk zijn omdat recreatiewoningen niet berekend zijn op gebruik in de winter (isolatie/verwarming). De grond is in de winterperiode nat, waardoor bij geregeld gebruik door auto's insporing kan optreden. Bij woongebruik zal er daarom meer behoefte zijn om toegangspaden te verharderen. Terwijl bij recreatie het onderhoud zich vanwege minder aanwezigheid tot het meer noodzakelijke, zal bij wonen veel meer de behoefte zijn om de buitenruimte verder in te richten en intensiever te onderhouden. Eén van de daarbij horende aspecten kan zijn het gebruik van (permanente) buitenverlichting.

Het vergroten van het bouwvlak en het wijzigen van de bestemming van recreatief gebruik naar wonen brengen met zich mee dat de woningen worden uitgebreid of vervangen en verder aangepast naar de woonbehoefte (bijvoorbeeld isoleren). Op dit moment zijn nog geen concrete projecten bekend en de gemeente verwacht dat de mogelijkheden die het nieuwe bestemmingsplan biedt niet direct geheel worden benut. Het bestemmingsplan is daarom in zijn uitwerking vergelijkbaar met een conserverend bestemmingsplan.

Bij tijdelijke werkzaamheden die plaatsvinden conform het bestemmingsplan gaat het met name om sloop- en bouwactiviteiten met het daarbij horende grondwerk, aan- en afvoer van materialen en uitstraling van bijvoorbeeld geluid. Vanwege de zandbodem wordt ervan uitgegaan dat heikwerkzaamheden niet nodig zijn en niet worden uitgevoerd. Er wordt vanuit gegaan dat werkzaamheden bij daglicht worden uitgevoerd en dat bouwplaatsen 's nachts niet met felle bouwlampen worden verlicht.

Figuur 4. De Eekhoorn is een soort van de Wet natuurbescherming - deel Andere soorten (WnbA). Dit betekent dat het leefgebied beschermd is. In een leefgebied dat grotendeels intact blijft, betekent dit in de praktijk vooral dat de voortplantingsplaatsen (nesten) beschermd zijn tegen ingrepen en verstoring.

3 Toetsingskader

In Nederland is de natuur beschermd langs twee sporen. Enerzijds is er de gebiedsbescherming in het kader van de Wet natuurbescherming en het Natuurnetwerk Nederland (voorheen Ecologische Hoofdstructuur genoemd, EHS). Anderzijds is er de soortbescherming in het kader van de Wet natuurbescherming. Naast soorten die bijzondere bescherming genieten, geldt er een algemene zorgplicht om planten en dieren niet onnodig te verstoren.

3.1 Gebiedsbescherming

Het gebiedsbeschermingsdeel van de Wet natuurbescherming beschermt Natura 2000-gebieden. Natura 2000-gebieden zijn natuurgebieden van groot internationaal belang. Deze gebieden zijn aangewezen onder de Europese Habitat- en/of Vogelrichtlijn. Voor activiteiten die mogelijk effect hebben op deze gebieden, is toetsing aan de wet Natuurbescherming vereist. Ook activiteiten buiten een Natura 2000-gebied kunnen negatieve effecten veroorzaken en moeten worden getoetst. Dit wordt externe werking genoemd.

Ook bossen en landschapselementen met opgaand groen (houtopstanden) worden, voor zover ze buiten de bebouwde kom Boswet liggen, beschermd door de Wet natuurbescherming.

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN), voorheen EHS, is planologisch beschermd. Het NNN in de provincie Drenthe kent in principe geen externe werking zoals die voor Natura 2000-gebieden aan de orde kan zijn.

3.2 Soortbescherming

De Wet natuurbescherming deelt soorten in drie beschermingsregimes in, daarnaast zijn er (per provincie en landelijk) vrijgestelde soorten en jaarrond beschermde vogelnesten. De volgende categorieën worden onderscheiden:

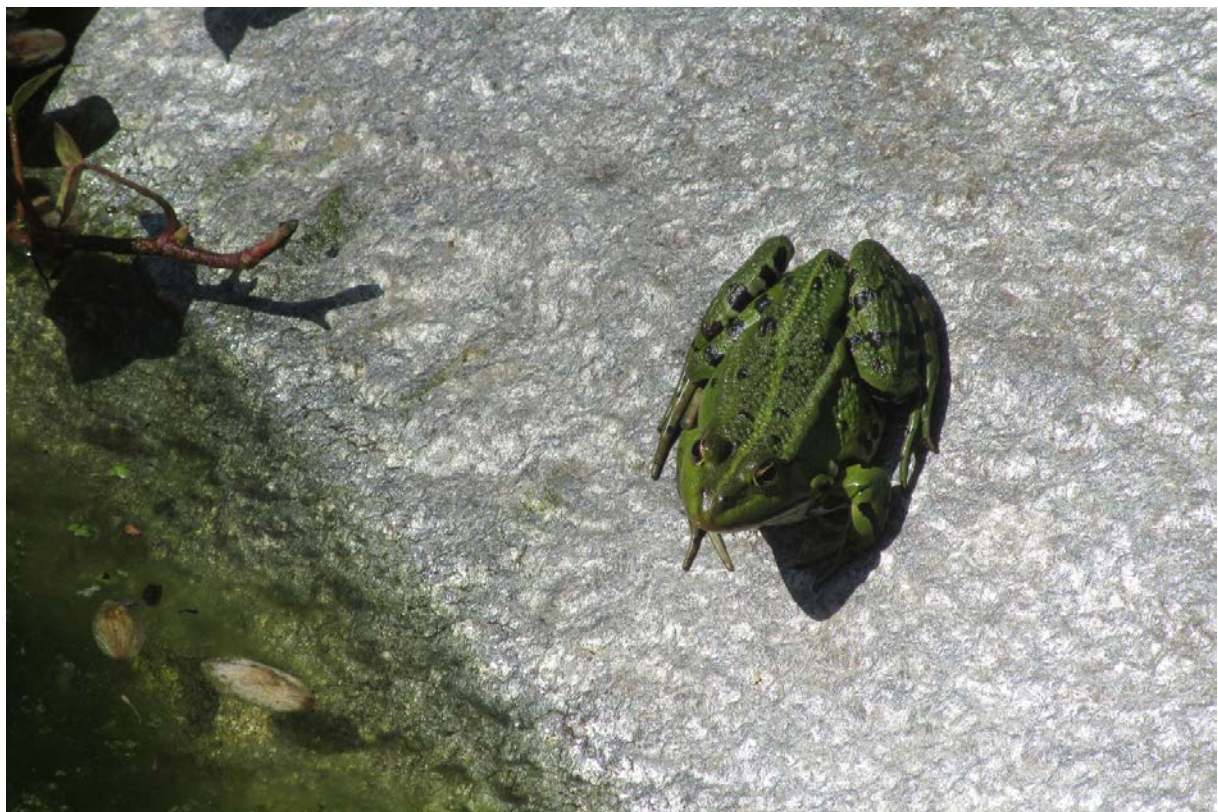
1. soorten van de Vogelrichtlijn;
2. soorten van de Habitatrichtlijn, inclusief bijlage I en II uit Verdrag van Bern en bijlage I uit Verdrag van Bonn, met uitzondering van vogels;
3. 'andere soorten' (onderdeel A 'fauna' en onderdeel B 'flora').
4. vrijgestelde soorten in de provincie Drenthe;
5. Jaarrond beschermde nesten (jaarrond beschermde nesten - categorie 1 t/m 4 - en mogelijk jaarrond beschermde nesten -categorie 5).

Soorten van de Vogelrichtlijn

Voor Vogelrichtlijnsoorten is het verboden om in het wild levende vogels te doden of te vangen, opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen, te beschadigen, te rapen of nesten van vogels weg te nemen. Daarnaast is het verboden vogels opzettelijk te storen. Dit laatste verbod geldt niet voor Vogelrichtlijnsoorten, indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding en het nest zelf zijn functionaliteit behoudt.

Soorten van de Habitatrichtlijn

Voor soorten van artikel 3.5 (Habitatrichtlijn, Bern en Bonn) is het eveneens verboden om in het wild levende dieren en planten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen, opzettelijk eieren van dieren te vernielen of te rapen. Voortplantings- of rustplaatsen mogen niet beschadigd of vernield worden. Daarnaast geldt er een verbod op om planten behorend bij artikel 3.5 te plukken, verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen. In tegenstelling tot de Vogelrichtlijnsoorten in artikel 3.1, mogen dieren behorend bij artikel 3.5 niet opzettelijk verstoord worden, ook niet als er geen wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding.

Figuur 5. De Bastaardkikker is een WnbA-soort waarvoor een provinciale vrijstelling geldt voor activiteiten in het kader van ruimtelijke inrichting en beheer.

Andere soorten (WnbA)

Naast de Europees aangewezen beschermde flora en fauna, is er in Nederland ook een Nationale soortenlijst gemaakt die niet gedekt wordt door de soortenlijsten van de Vogel- en Habitatrichtlijn, Verdrag van Bern of Verdrag van Bonn, maar een uitwerking op nationaal niveau zijn. Deze soorten zijn opgenomen in bijlage A en B van de Wnb, zie ook Bijlage 1 tabel B en C van voorliggende rapportage. Voor soorten in bijlage A geldt een verbod op opzettelijk doden of vangen van dieren, opzettelijk beschadigen of vernielen van vaste voortplantings- of rustplaatsen van dieren. Voor soorten in bijlage B geldt een verbod op opzettelijk plukken, verzamelen, afsnijden, vernielen en ontwortelen van planten. In tegenstelling tot artikel 3.1 en 3.5, is versterking van deze soorten toegestaan.

Met betrekking tot de 'andere soorten' geldt voor een deel van deze soorten een landelijke vrijstelling voor handelingen en projecten genoemd in artikel 1.3, lid 1, onderdeel a. Daarnaast kent elke provincie een lijst van soorten waarvoor een provinciale vrijstelling geldt.

Jaarrond beschermde nesten

De algemene regel is dat vogelnesten beschermd zijn op het moment dat ze in gebruik zijn als voortplantingsplek. Buiten de broedperiode zijn ze niet beschermd. Voor de nesten van een aantal soorten wordt een uitzondering gemaakt. Ze hebben jaar rond bescherming, net als dat geldt voor vaste verblijfplaatsen van andere beschermde soorten. De achtergrond is vaak dat het gaat om soorten die niet zelf een nest maken en afhankelijk zijn van de aanwezigheid van een nest of dat vogels de nestplek door het jaar heen gebruiken, ook als ze niet broeden. Bij jaarrond beschermde nesten wordt onderscheid gemaakt in vijf categorieën, waarbij nesten van vogelsoorten van categorie 1 t/m 4 jaarrond beschermd zijn en de nesten van soorten onder categorie 5 beschermd zijn als er onvoldoende alternatieven zijn.

Rode Lijsten

Naast de voornoemde beschermingscategorieën, kent de soortenbescherming de Rode Lijsten. Soorten die op een Rode Lijst staan, worden in Nederland bedreigd in hun voortbestaan. De Rode Lijst geeft op zich geen beschermingsstatus, maar kan meewegen in de beoordeling van effecten, het nemen van mitigerende maatregelen en invulling van de zorgplicht.

Zorgplicht

Tenslotte geldt er een zorgplicht ongeacht de soort: men moet voldoende zorg in acht nemen voor de in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving. Dat betekent dat schadelijke handelingen zoveel mogelijk achterwege gelaten moeten worden. De schade moet bovendien zoveel mogelijk beperkt worden en zo mogelijk ongedaan gemaakt worden.

Figuur 6. Om in te schatten of beschermde plant- en diersoorten aanwezig zijn, wordt ruimer gekeken dan het plangebied. Amfibieën die zich voortplanten in het Molenveen, gebruiken het gebied in een straal van honderden meters rond het voortplantingswater als landbiotoop.

Figuur 7. De sloot staat gedurende het hele jaar droog en toont hoe droog het gebied is. Tijdens hoosbuien draagt de sloot bij aan een snelle afvoer van water.

4 Methode

4.1 *Plangebied*

Het plangebied ligt aan de Langeloërweg en de Postmaatseweg te Norg (gemeente Noordenveld, provincie Drenthe) en maakt deel uit van een gebied dat bekend staat als De Tip. De begrenzing ervan is aangegeven in Figuur 3 (p. 6).

Flora-, fauna- en literatuurgegevens zijn veelal op kilometerhok of op 5x5 km niveau beschikbaar. Het plangebied ligt in de kilometerhokken 225-565, 225-566, 266-565 en 226-566 (atlasblok 12-22).

4.2 *Veldonderzoek*

Er hebben terreinbezoeken plaatsgevonden op 15, 16 en 17 april 2020 en op 2 april 2021. De bezoeken vonden plaats op dagen met veel zon. Er stond weinig wind. Het gehele terrein is geïnventariseerd op (potentiële) broedvogels en er zijn waarnemingen gedaan van overige fauna. Op deze manier is tevens beeld verkregen welke biotopen in het studiegebied aanwezig zijn.

4.3 *Bureauonderzoek*

Het veldonderzoek is een momentopname. Bepaalde soortgroepen kunnen alleen met een uitgebreid onderzoek in kaart gebracht worden. In het kader van de natuurtoets heeft literatuuronderzoek plaatsgevonden.

Op 9 april 2020 zijn beknopte gegevens bij de NDFF opgevraagd voor de kilometerhokken waarin het plangebied ligt. Vervolgens zijn verspreidingsgegevens verzameld via Verspreidingsatlas.nl, Vogelatlas.nl, Sovon.nl en Telmee.nl. De belangrijkste bronnen zijn weergegeven in de literatuurlijst. Op basis van de in het veld aangetroffen biotopen kan beoordeeld worden of soorten daadwerkelijk in het studiegebied verwacht kunnen worden.

Figuur 8. Bosbeeld bij de Langeloerweg.

Figuur 9. Bosbeeld langs de Postmaatseweg.

5 Resultaten

5.1 Inleiding

In Tabel 1 zijn de gegevens uit de Nationale Database Flora en Fauna weergegeven (NDFF 2018). Deze gegevens worden in § 5.3 per soortgroep besproken. Plant- en diersoorten komen altijd voor in relatie tot het biotoop in het landschap. Sommige soorten zijn beperkt tot natuurgebieden. Vanuit het landschap (5.2) wordt ingezoomd op de de beschermde soorten (5.3).

Tabel 1. Aantal soorten per kilometerhok in het studiegebied volgens de NDFF (2020).

Soortgroep	Totaal	Beschermde	Rode Lijst
Vaatplanten	97-291	0-1 ¹ (WnbA)	0-9
Mossen	3-48	-	0-1
Korstmossen	1-45	-	0-6
Paddenstoelen	14-194	-	1-12
Vleermuizen	2	2 ² (HRIV)	1 ³
Overige zoogdieren	10-13	2-4 (WnbA) ⁴	0-1 ⁵
Broedvogels	30-42	30-42 (VR)	4-6
Wintervogels	64-186	53-171	
Amfibieën	0-1 ⁶	1 HRIV en 1 WnbA	
Reptielen	1-2	1-2 (WnbA)	-
Vissen	(niet onderzocht)		
Dagvlinders	9-13	-	1 ⁷
Libellen	2-13 ⁸	-	-
Overige ongewervelden	19-197		

¹ Dennenorchis (WnbA) (Verspreidingsatlas.nl)

² Laatvlieger, Gewone dwergvleermuis, Rosse vleermuis (Verspreidingsatlas.nl).

³ Laatvlieger en Rosse vleermuis (RL-KW) (Verspreidingsatlas.nl).

⁴ De WnbA-soorten waarvoor geen provinciale vrijstelling geldt in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en beheer: Boomarter- en Steenarter, Das, Damhert en Eekhoorn.

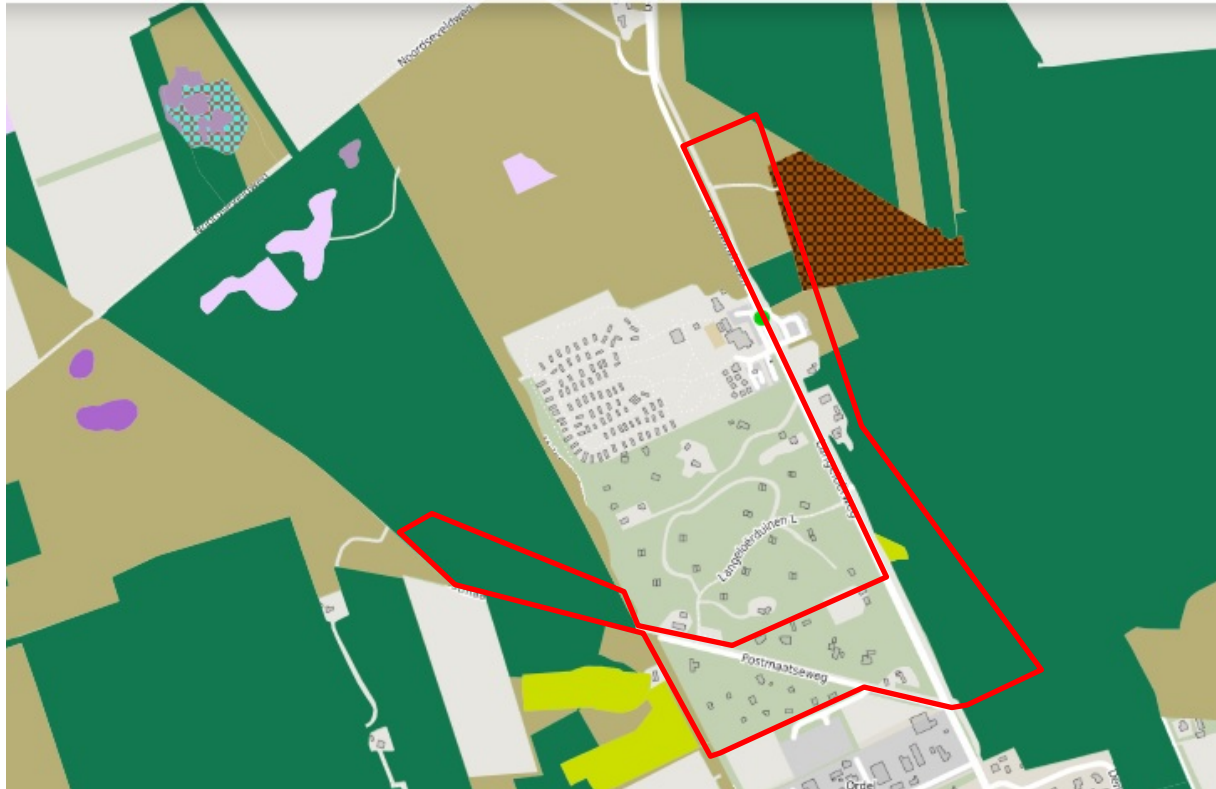
⁵ Konijn, Wezel (RL-GE), Boomarter (RL-KW) en Otter (RL-VN) (Verspreidingsatlas.nl).

⁶ Heikikker, Poelkikker (HRIV), Alpenwatersalamander (WnbA), Bastaardkikker, Bruine kikker en Gewone pad (Verspreidingsatlas.nl).

⁷ Oranje zandoogje (RL-GE), Bruine vuurvliinder, Heideblauwtje (RL-KW) en Gele luzernevlinder (RL-BE) (Verspreidingsatlas.nl).

⁸ Bandheidelibel, Zuidelijke oeverlibel (RL-GE), Bruine korenbout, Glassnijder, Tengere pantserjuffer, Vroege glazenmaker (RL-KW), Gevlekte witsnuitlibel (HRIV, RL-BE) (Verspreidingsatlas.nl).

Uit de beknopte levering vanuit de Nationale Database Flora & Fauna (NDFF) blijkt dat vaatplanten, zoogdieren (excl. vleermuizen), vogels, reptielen, dagvlinders en libellen redelijk tot goed zijn onderzocht. De overige beschikbare gegevens hebben een fragmentarisch karakter (Tabel 1).

Figuur 10. Beheertypen in het provinciaal Natuurbeheerplan (toelichting in tekst).

5.2 Landschap en gebiedsbescherming

Het landschap van de Tip ligt op en tussen de voormalige stuifzandcomplexen van de Molenduinen en de Langeloërduinen. Deze stuifzanden zijn bedwongen door de aanleg van beschermende wallen en bosaanplant. De Langeloërweg is een oude verbindingsweg van Norg naar Langelo en Roden. De Postmaatseweg is een oude postweg naar Fryslân. Langs deze uitvalswegen vanuit Norg is vanaf de vorige eeuw bebouwing ontstaan met zowel woon- als recreatiefunctie. Behalve recreatiewoningen is er net buiten het plangebied ook een camping en restaurant. Het boskarakter rond de recreatiewoningen in het plangebied is grotendeels behouden gebleven.

Het bos is ingedeeld in vlakken met Grove den en Zomereik/Fijnspar. De kroonlaag is open, (behalve plaatselijk langs de Postmaatseweg), waardoor er veel licht doorheen valt. De struiklaag bestaat voornamelijk uit Gewone vogelkers en Wilde lijsterbes. De kruidlaag is zeer schraal. Soorten die hier voorkomen zijn Struikhei, Blauwe bosbes, braam en Smalle

stekelvaren. Het naaldbos langs de Postmaatseweg kan getypeerd worden als naaldbos van het type Kussentjesmos-Dennenbos en type Brede stekelvaren. Langs de Langeloërweg is het bos meer gemengd en treden voornoemde typen op in mozaïek met Berken-Eikenbos. Deze bostypen van armere bosbodem ontwikkelen zich in de richting van een Beuken-Eikenbos met een oudere, beter ontwikkelde bosbodem, wat zichtbaar is in de spontane opslag van Hulst en de groei van Klimop en de aanwezigheid van soorten als Witte klaverzuring. De betekenis voor de biodiversiteit bestaat vooral uit (vaak bedreigde) paddenstoelen, korst- en bladmossen, enkele vaatplanten, insecten en broedvogels. Er komen algemene zoogdieren voor. De bosbodem is bedekt met een dikke strooisellaag, soms afgewisseld met een moslaag.

De huidige situatie is een opgaand gemengd bos van het zandlandschap, waarbij het kronendak grotendeels open is. Bosranden, in de vorm van zoom- en mantelvegetaties ontbreken in natuurlijke vorm, maar de openheid en de aanwezigheid van relatief veel goed ontwikkelde struiken en kleine bomen rond de woningen geven deze zone een bosrandkarakter. Er is weinig staand en dood liggend hout aanwezig. Rond de woningen zijn naar verhouding meer kort gras, omgewoelde grond en kruidachtige begroeiingen aanwezig.

In het plangebied zijn enkele historische houtwallen aanwezig. Vanwege de ouderdom hebben houtwallen potentieel een hoge natuurwaarde. Ter hoogte van de woningen zijn doorbraken en zijn de wallen deels beplant met gebiedsvreemde struiken en kruiden.

Gebiedsbescherming

Zowel het plangebied als het compensatieterrein liggen binnen het Natuurnetwerk Nederland (Geoportaal Provincie Drenthe, NNN Drenthe 2020). Het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied Norgerholt ligt op tenminste 1,4 km ten zuiden van het plangebied.

De provincie heeft in het provinciaal Natuurbeheerplan doelen vastgesteld om de natuur te behouden en te herstellen. In het Natuurbeheerplan 2020 is de actuele situatie aangegeven met behulp van beheertypen (Figuur 10). Deze beheertypen geven een bepaalde kwaliteit aan:

- N15.02 (donkergroen) - Dennen-, eiken- en beukenbos zonder productie
- N16.03 (lichtbruin) - Droog bos met productie. Dit bostype is de productievariant van het bostype N15.02.
- N12.02 (geelgroen) - Kruiden- en faunairijk grasland (restant stuifzand waar auto's geparkeerd worden; is eigenlijk een stukje bosrand);
- N17.02 (bruin, geruit) - Droog hakhout (valt waarschijnlijk geheel buiten de begrenzing).

Op de provinciale ambitiekaart zijn alle gekleurde delen donkergroen - Dennen-, eiken- en beukenbos zonder productie (N15.02). In deze delen wordt een natuurlijker karakter van het bos nagestreefd dan nu het geval is. Niet ingekleurde delen, zoals de zuidzijde van de Postmaatseweg, hebben geen beheertype en er is geen ambitie voor vastgesteld. Ook voor het compensatieperceel (Figuur 15, p. 30) is geen beheertype vastgesteld.

5.3 *Beschermde en Rode-Lijstsoorten*

Vaatplanten

Volgens de NDFF zijn er in het studiegebied 97 tot 291 plantensoorten per kilometerhok waargenomen, waarvan 0 tot 9 van de Rode Lijst. Kenmerkende soorten die in de omgeving aanwezig zijn, en in het plangebied mogelijk voorkomen, zijn Bosaardbei (RL-GE), Bosdroogbloem, Dennenorchis (WnbA), Dubbelloof (RL-GE) en Grote veldbies. Op 2 april 2021 is gericht gezocht naar de Dennenorchis op alle transitiepercelen. Omdat de soort wintergroen is, kan de aanwezigheid eenvoudig worden vastgesteld. Deze soort is niet aangetroffen.

Veel van de Rode-Lijstsoorten die uit de omgeving bekend zijn, komen voor in veentjes en beekdalen, zoals Beenbreek en Blauwe knoop en zijn in het plangebied uitgesloten.

(Korst)mossen en paddenstoelen

(Korst)mossen en paddenstoelen betreffen soortgroepen waarbinnen nagenoeg geen specifieke soorten beschermd zijn. In een onderzoek naar de bijdrage van het Natuurnetwerk aan de biodiversiteitsdoelen blijkt het NNN met name belangrijk voor de zeldzamere soorten. Voor paddenstoelen blijkt het NNN in Noord-Drenthe op landelijke schaal belangrijk te zijn (Jagers op Akkerhuis *et al.* 2006). In dit onderzoek zijn mossen en korstmossen niet geanalyseerd, maar er mag van worden uitgegaan dat ook voor deze soortgroepen het NNN een belangrijke bijdrage levert.

De kilometerhokken waarin het plangebied ligt, zijn volgens de NDFF qua onderzoeksintensiteit wisselend onderzocht; van niet onderzocht tot goed onderzocht. Daarbij zijn maximaal 1 (mossen), 6 (korstmossen) en 12 (paddenstoelen) Rode-Lijstsoorten per kilometerhok gemeld. Gerimpeld gaffeltandmos (RL-KW) is een soort van droge ontginningsbossen die op de grond in het plangebied kan voorkomen. Voor mossoorten van (hoog)veen die uit de omgeving bekend zijn, is het plangebied te droog.

Op de bomen, op liggend dood hout en op de grond kunnen zeldzame korstmossen voorkomen, zoals Gewoon schorsmos (RL-GE), Ananaskorst, Bleek baardmos, Bostandpastakorst, Groot boerenkoolmos en Purper geweimos (alle RL-KW).

In het plangebied kunnen diverse kenmerkende soorten paddenstoelen worden verwacht, zoals Bruine ringboleet (RL-GE), Duivelsbroodrussula, Okerkleurige vezeltruffel, Papilrussula, Stekeltrilzwam, Gele berkenrussula, Roze berkenrussula en Zwartgroene melkzwam. Behalve de Bruine ringboleet zijn er nog 20⁹ andere Rode-Lijstsoorten uit de omgeving bekend.

⁹ Korianderzwam (RL- BE), Dennensatijnzwam, Hanenkam, Kleine bloedsteelmycena, Sterspoorsatijnzwam (RL-GE), Appelryssula, Bruine anijszwam , Gele stekelzwam, Gewone dennenkegelzwam, Holsteelboleet, Jodoformgordijnzwam, Kleine trompetzwam, Pagemantel, Purperknolcollybia,

Vogels

Volgens de NDFF zijn er 30-42 soorten broedvogels per kilometerhok waargenomen, waarvan 4 tot 6 soorten van de Rode Lijst. Tijdens de veldbezoeken zijn 26 vogelsoorten waargenomen, waarvan de meeste soorten broedvogels betreffen. Rode-Lijstsoorten die in het plangebied worden verwacht, zijn Zwarte mees, Grauwe vliegenvanger en Grote lijster¹⁰.

Het plangebied fungeert als broedgebied. Vogels kunnen behalve in de vegetatie ook in gebouwen broeden. Tijdens de veldbezoeken is één nestlocatie van de Buizerd aangetroffen (locatie in Bijlage 1). Deze nestlocatie is het hele jaar beschermd. De Ransuil is een soort waarvan de nesten jaarrond zijn beschermd en de verstoringafstand relatief klein. Omdat deze soort gevoelig is voor predatie door de Bosuil en meer in open gebieden leeft, is de aanwezigheid van jaarrond beschermde nesten van de Ransuil uitgesloten. Overige roofvogelsoorten (Havik, Sperwer) zijn schuwer en worden niet in het plangebied verwacht.

Vanwege het omringende bos en de afwezigheid tijdens de veldbezoeken zijn jaarrond beschermde nesten van de Huismus uitgesloten. Huismussen zijn gevoelig voor predatie door (onder meer) de Sperwer en mijden daarom de bosrijke omgeving. De aanwezigheid van nesten van de Gierzwaluw is uitgesloten, vanwege de besloten ligging, de geringe bouwhoogte van de woningen en het ontbreken van vrije aanvliegmogelijkheden op plekken waar een dakvlak eventueel geschikt is.

Buiten de broedperiode wordt het plangebied gebruikt als rust- en foerageergebied door standvogels, doortrekkers en wintergasten. Het betreft geen essentieel rustgebied.

Vleermuizen

In het plangebied en de omgeving daarvan zijn slechts drie soorten vleermuizen (HRIV) bekend: Gewone dwergvleermuis, Laatvlieger en Rosse vleermuis (laatste twee staan als Kwetsbaar op de Rode Lijst). In twee kilometerhokken zijn twee soorten aangetroffen, wat gezien de diversiteit van deze soortgroep als een slechte score geldt. De andere twee kilometerhokken zijn niet onderzocht. De bekende gegevens leveren daarom een incompleet beeld.

In Drenthe is de Gewone grootoorvleermuis grotendeels aan bos gebonden. Daarnaast komen Franjestaart en Gewone baardvleermuis voor die bossen en bosranden als jachtbiotoop benutten (Provincie Drenthe 2010). Andere soorten die in Drenthe in bossen en grote boscomplexen kunnen worden verwacht, zijn Bosvleermuis, Ruige dwergvleermuis en Watervleermuis.

In het plangebied kunnen zowel bouwwerken als bomen een functie hebben als verblijfplaats voor vleermuizen. Daarnaast fungeert het gebied als foerageergebied voor diverse soorten

Purpersnedemycena, Roodschubbig gordijnzwam, Stekelige hertentruffel, Valse wolvezelkop, Verkleurzwammetje, Witbruine ridderzwam (RL-KW).

¹⁰ De Grote lijster is tijdens de veldbezoeken waargenomen.

vleermuizen. Het is mogelijk dat er vliegroutes aanwezig zijn langs de Postmaatseweg, de Langeloërweg en andere lijnstructuren.

Overige zoogdieren

In het plangebied komen allerlei zoogdieren voor, zoals Egel, Mol, Gewone bosspitsmuis, Huisspitsmuis, Rosse woelmuis, Bosmuis, Vos, Haas en Ree¹¹. Verder komen er marterachtigen voor, zoals Das (WnbA), Bunzing, Wezel (RL-GE), Steenmarter (WnbA) en Boomarter (WnbA, RL-KW). Ook de Eekhoorn (WnbA) komt in het plangebied voor. In 2014 is er een waarneming gedaan van een damhert, maar de soort is sindsdien niet meer gemeld en er zijn geen populaties van aanwezig. De aanwezigheid van de Otter (HRIV, RL-VN) is uitgesloten, omdat het plangebied op ruime afstand van geschikt leefgebied ligt (visrijk water).

In het plangebied kunnen vaste verblijfplaatsen aanwezig zijn van Eekhoorn en Steenmarter (vanwege de verweving bebouwing en bos mogelijk ook Boomarter). Deze verblijfplaatsen zijn beschermd. De aanwezigheid van dassenburchten is uitgesloten op basis van de afwezigheid van bewoningssporen. Op termijn is ook de Grote bosmuis te verwachten die momenteel sterk naar het westen uitbreidt vanuit het oosten van Drenthe. Deze soort is momenteel bekend uit de omgeving van het Noord-Willemskanaal en het Drents-Friese Wold en de afstand is nu nog voldoende groot om de soort te kunnen uitsluiten.

Amfibieën

In het plangebied komen algemene soorten amfibieën voor, zoals de Bastaardkikker¹¹. In de omgeving komen ook Poelkikker en Heikikker voor (beiden HRIV). Het Schillenveen is een bekende voortplantingslocatie van deze soorten en ligt op ruime afstand ten noordoosten van het plangebied. In hoeverre het dichterbij gelegen Molenveen nog een voortplantingsfunctie voor deze soorten heeft, is niet bekend. Volgens de omwonenden voert het veen alleen water als het ten behoeve van de ijsbaan is aangevoerd en valt de ijsbaan in het voorjaar droog. Het is niet uitgesloten dat poelkikkers zich voortplanten in tuinvijvers. In 2018 is verder ook de Alpenwatersalamander (WnbA) gemeld in Norg. Ook van deze soort is niet uit te sluiten dat hij zich in tuinvijvers voortplant.

Het plangebied vormt het landbiotoop van amfibieën, waaronder mogelijk Poelkikker, Heikikker en Alpenwatersalamander. Het landbiotoop is van belang als leefgebied buiten de voortplantingsperiode en als overwinteringsplek. Voortplanting van Poelkikker en Alpenwatersalamander in de vijvers binnen het plangebied is niet uit te sluiten.

¹¹ Deze algemene soorten zijn beschermd, maar er geldt een vrijstelling voor activiteiten die uitgevoerd worden in het kader van ruimtelijke inrichting en beheer.

Reptielen

Van reptielen bestaat een redelijk compleet beeld van het plangebied en de omgeving daarvan. De belangrijkste soorten zijn Ringslang (WnbA, RL-KW) en Hazelworm (WnbA). De Levendbarende hagedis (WnbA, RL-GE) is wel uit de omgeving bekend, maar het is bij deze soort zeer de vraag of het biotoop nog wel voldoende kwaliteit heeft. De aanwezigheid van de Adder (WnbA, RL-KW) is uitgesloten op basis van de afwezigheid van geschikt leefgebied.

De Ringslang wordt door de eigenaren en gebruikers regelmatig gezien. Door de aanwezigheid van verstoorde en verrijkte bodems en kikkerpopulaties is er voldoende voedselaanbod. Open plekken in de zon en de aanwezigheid van composthopen e.d. bieden voortplantingslocaties. Ook voor de Hazelworm vormt dit een geschikt leefgebied.

Dagvlinders

Volgens de NDFF zijn er 9 tot 13 algemene soorten dagvlinders waargenomen. Er is één soort van de Rode Lijst bekend. In het plangebied is het biotoop voor soorten als Oranje zandoogje, Bruine vuurvliinder, Heideblauwtje en Gele luzernevlinder niet of in onvoldoende mate aanwezig. De aanwezigheid van beschermde dagvlinders is op basis van de bekende verspreiding en het biotoop uitgesloten.

Overige soortgroepen

Binnen het plangebied ontbreken natuurlijke wateren zoals vennen. De vijvers zijn vrij klein en onnatuurlijk. Daarom worden ze geschikt geacht voor algemene en weinig kritische soorten libellen en vissen. Bedreigde en beschermde soorten libellen planten zich mogelijk wel voort in het nabijgelegen Molenveen. Van hieruit kunnen volwassen libellen in het plangebied terechtkomen. Het plangebied heeft voor deze soorten geen essentiële functie. Beschermde en bedreigde vissoorten zijn op basis van de bekende verspreiding uitgesloten. Van de overige ongewervelde dieren zijn alleen niet-beschermde en niet-bedreigde soorten bekend. De bekende gegevens zijn onvolledig. Het is te verwachten dat er bijvoorbeeld wilde bijen van de Rode Lijst voorkomen. Beschermde soorten zijn zeer zeldzaam en daarvan is de verspreiding vaak goed bekend. Deze soorten zijn uitgesloten op basis van het biotoop en de bekende verspreiding.

Figuur 11. Verhard toegangspad.

Figuur 12. Effecten van permanent wonen op de bosbedekking. Met peilen zijn locaties aangeduid waar het bedekking bos op de kavels is geslonken naar <25 %.

6 Effecten

6.1 Algemene effecten

Voor de toetsing is uitgegaan van 18 transitiepercelen. Op het transitieperceel kan het bebouwde oppervlak op termijn toenemen tot 200 m². Deze mogelijkheid die het bestemmingsplan biedt, is het uitgangspunt voor de toetsing. Voor het gebruiksvlak geldt dat het boskarakter hier zoveel mogelijk moet worden behouden, zodat het bos zijn samenhang houdt. Anders zullen de negatieve effecten zich niet alleen beperken tot het oppervlak dat daadwerkelijk verloren gaat, maar ook door versnippering het grote geheel van het bos aantasten.

Het gebruik brengt met zich mee dat een bepaalde mate van verharding, buitenverlichting e.d. zullen optreden. Ook op andere manieren zal het gebruik het natuurlijke karakter van het bos beïnvloeden. De huidige bewoning nabij het plangebied geeft een beeld van hoe het boskarakter kan verdwijnen bij het toestaan van een woonbestemming (Figuur 11, 12). In het gebruiksvlak kan de natuurlijke potentie waarvoor het Natuurnetwerk Nederland is ingesteld niet worden behaald. In het kader van de gebiedsbescherming en bescherming houtopstanden is daarom gerekend met het volledig verdwijnen van het bos. Vanuit de soortenbescherming blijft het gebruiksvlak een rol spelen en zullen de belangrijkste effecten afzonderlijk worden beschreven.

Effecten kunnen onderscheiden worden naar schaal en tijdsduur. De effecten van de verandering van het gebruik hebben een lokale uitstraling. Voor wat betreft de vrijkomende stikstof gaat het om kleine projecten die niet tot significante overschrijdingen in verder weg gelegen Natura 2000-gebieden zullen leiden. Daarom is uitgegaan van een lokale uitstraling van effecten.

Permanente effecten betreffen het verlies van natuurlijk oppervlak door bebouwing, bestrating en overig gebruik, maar ook verlies aan verblijfplaatsen van bijvoorbeeld vleermuizen. Ook het gebruik brengt een permanente uitstraling met zich mee door de aanwezigheid van mensen, autoverkeer, geluid, licht, etc.

Tijdelijke effecten ontstaan bij kortdurende activiteiten. Bouw, kap, grond- en aanlegwerkzaamheden zijn van tijdelijke aard (aanlegfase). Bij deze werkzaamheden is er sprake van uitstraling van geluid, trillingen en licht, betreding, schade aan leefgebieden van flora en fauna, verstoring door de aanwezigheid van mensen en machines en uitstoot van stof en uitlaatgassen. De effecten hebben meestal een lokale uitstraling. De zone waarin toename van verstoring plaatsvindt is klein (vermoedelijk maximaal 100 meter).

6.2 *Effecten op beschermde gebieden*

De bestemmingsverandering vindt plaats binnen het Natuurnetwerk Nederland. Door uitbreiding van het bouwvlak zal permanent oppervlakte verloren gaan, zodra deze ruimte benut gaat worden. Daarnaast treedt kwaliteitsverlies op in het gebruiksvlak, die eveneens uitgedrukt kan worden als verlies aan oppervlakte. Behalve het NNN betreft dit ook ingrepen in houtopstanden die als zodanig beschermd zijn door de Wnb.

Daarnaast treedt uitstraling op naar de omgeving. Voor algemene broedvogels wordt vaak een verstoringssafstand gehanteerd van 40 meter waarin zij door menselijke aanwezigheid worden verstoord. Binnen een straal van 40 meter kunnen deze soorten hun leefgebied minder goed gebruiken. Voor andere vogelsoorten, zoals roofvogels is de verstoringssafstand groter. Ook voor de wat grotere zoogdieren (Vos, Das, Boommarter, etc) gaat dit principe op. Als gevolg van de toegenomen menselijk aanwezigheid neemt zo de kwaliteit van de natuur rond de woningen af.

Bewust of onbewust kan bewoning ook bijdragen aan de kwaliteit van het gebied voor bepaalde soorten. Dan betreft het voornamelijk effecten die ook kunnen worden bereikt door het uitvoeren van natuurbeheer, zoals het maken van open plekken, het concentreren van dood hout, het plaggen van strooisellagen, etc. In aangrenzend natuurgebied worden dergelijke maatregelen niet of weinig uitgevoerd. De activiteiten rond de woningen leveren op gebiedsschaal een bijdrage aan de variatie aan struikvormers, licht op de bodem, kiemplekken, kruidachtige vegetaties etc.

Daarnaast kan de aanwezigheid van vijvers gezien worden als een bijdrage aan de verhoging van de biodiversiteit en die op een natuurlijke manier niet of onvoldoende kan worden gerealiseerd. Het nabijgelegen Molenveen valt mogelijk te vroeg in het seizoen droog en de vochtige laagtes in het bosgebied, die te herkennen zijn aan de vroegere begreppeling/rabattenstructuur, staan aan het eind van de winter al droog. De aanwezigheid van kikkers en ringslangen in dit gebied is mogelijk geheel een positief effect van de bewoning.

6.3 *Effecten op vaatplanten, (korst)mossen en paddenstoelen*

De belangrijkste effecten op vaatplanten, (korst)mossen en paddenstoelen betreffen het vernietigen van de vegetatie ten behoeve van bebouwing, verharding en opslag van materialen. Daarnaast leidt betreding tot fysieke schade aan planten en tot verdichting van de bodem, waardoor karakteristieke soorten kunnen verdwijnen. Ook kunnen bodems verstoord worden ten behoeve van tuinplanten, inzaaien van gras en bemesting, al dan niet met kunstmest. Er gaan geen groeiplaatsen van de beschermde soorten verloren.

Bij het gebruiksvlak en het bouwvlak wordt daarom uitgegaan van een volledig verlies van de natuurlijke vegetatie van paddenstoelen, (korst)mossen en kruidachtige planten. Het beeld van de struiklaag wisselt. Soms is er een positief effect door een goede ontwikkeling

van de struiklaag, maar vaak is er een neiging tot uitholling van het bos of aanplant met uitheemse soorten (bijvoorbeeld Rhododendron, Laurierkers). De boomlaag reflecteert vaak nog de bosgeschiedenis, maar de kans bestaat dat er meer gedund wordt om schaduwwerking en bladval tegen te gaan. Hierdoor heeft het resterende bos in het gebruiksvlak een weinig natuurlijk karakter.

6.4 *Effecten op vogels*

Effecten op vogels kunnen zowel positief als negatief uitwerken. Negatieve effecten op vogels zijn er als gevolg van verstoring en verminderde nestgelegenheid. Negatieve effecten op jaarrond beschermde nesten zijn er als deze meer blootgesteld worden aan verstoring in de nestomgeving. Dat geldt in elk geval voor de nestlocatie van de Buizerd (Bijlage 1). Deze nestlocatie bevindt zich nu al binnen de verstoringssafstand (75 m) en is gevoelig voor verdere verstoring.

Positieve effecten betreffen plaatselijk meer nestgelegenheid door een goed ontwikkelde struiklaag. Ook wintergroene uitheemse soorten dragen hieraan bij omdat er al vroeg in het seizoen voldoende dekking is. Ze vervullen hiermee de functie van inheemse soorten als Klimop, Taxus, Hulst e.d. Positieve effecten kunnen er ook zijn door meer aanbos van voedsel, bijvoorbeeld door een ruimere variatie aan besdragende struiken, meer bodemdynamiek en daarmee beschikbaarheid aan wormen en andere bodemdieren, etc.

6.5 *Effecten op vleermuizen*

Vleermuizen maken van het plangebied gebruik als foerageergebied. Daarnaast kunnen er verblijfplaatsen aanwezig zijn in bomen en gebouwen. Vleermuizen hebben een groot leefgebied. Het oppervlakteverlies ten gevolge van het vergroten van het bouwvlak is daarom verwaarloosbaar klein. Voor zover er meer opening ontstaat in het groen van het gebruiksvlak is dat waarschijnlijk neutraal. Vleermuizen gebruiken de open ruimten om te foerageren. Wanneer de boomlaag in het gebruiksvlak geheel verdwijnt, is mogelijk wel sprake van een negatief effect, omdat er dan grote ruimtes ontstaan die niet meer benut worden om te foerageren.

De kwaliteit van het foerageergebied kan verslechteren door de aanwezigheid van buitenverlichting. Dit geldt met name ten aanzien van de zeldzamere soorten Bosvleermuis, Franjestaart, Gewone baardvleermuis, Gewone grootoorvleermuis en Watervleermuis. Uitgaande van het uitgebreide bouw- en gebruiksvlak betreft het maximaal 0,58 ha, verdeeld over 18 plekken in een plangebied van ca 14 ha. Een jachtgebied van een soort als de Franjestaart heeft een gemiddelde grootte van 215 ha, waarbinnen in bepaalde gebieden (van 2-10 ha) intensief gejaagd wordt. Binnen het leefgebied betreft het dus maar een zeer beperkt oppervlak. Ook in de huidige situatie wordt buitenverlichting maar beperkt toegepast, vaak

alleen bij de toegang aan de openbare weg. Voor zover er sprake is van een verslechtering neemt het foerageergebied binnen het leefgebied (binnen één kilometer) ook weer toe op het compensatieperceel.

Negatieve effecten ten aanzien van verblijfplaatsen kunnen optreden als bomen met holten en spleten worden gekapt of als er aanpassingen plaatsvinden aan de woningen en bijgebouwen. Hierdoor kunnen vleermuizen worden verstoord, verwond of gedood en het aantal vleermuizen in een gebied kan afnemen als geschikte verblijfplaatsen verdwijnen. Laatvlieger en Gewone dwergvleermuis zijn in Nederland grotendeels of geheel afhankelijk van verblijfplaatsen in gebouwen, maar ook andere soorten zoals Gewone grootoorvleermuis en Ruige dwergvleermuis gebruiken vaak gebouwen als verblijfplaats.

6.6 *Effecten op overige zoogdieren*

Als gevolg van werkzaamheden kunnen algemene zoogdieren worden verstoord, verwond of gedood. Verder geldt hetzelfde als voor vogels: sommige ontwikkelingen hebben positieve effecten, zoals meer beschikbaar voedsel en dekking, terwijl anderzijds juist dekking kan verdwijnen of voedsel ontoegankelijk is als gevolg van een bepaalde inrichting of gebruik. Negatieve effecten op populatieniveau zijn uitgesloten.

Ten aanzien van soorten als Egel en Das kunnen negatieve effecten optreden als hekwerken nauw aansluiten op de grond. Hierdoor versnipperd het leefgebied en worden bepaalde gebiedsdelen ontoegankelijk. Andere soorten klimmen er over heen. Reeën kunnen over veel van de huidige aanwezige hekwerken heen springen. Op sommige plekken is prikkeldraad toegepast. Dieren die hier (in paniek) mee in aanraking komen, kunnen erin verstrikt raken of hier diepe (dodelijke) wonden aan over houden.

In het plangebied kunnen vaste verblijfplaatsen aanwezig zijn van Eekhoorn, Steen- en Boommarter. Bij ingrepen in gebouwen of bij bomenkap kunnen vaste verblijfplaatsen verloren gaan en/of verstoord worden.

6.7 *Effecten op amfibieën*

In het plangebied zijn voortplantingswateren aanwezig van amfibieën. Als een voortplantingswater verdwijnt, bestaat het risico dat de amfibieënpopulatie in het gebied verdwijnt, afhankelijk van het relatieve belang. In elk geval worden amfibieënpopulaties kwetsbaarder door het verdwijnen van voortplantingswateren.

Buiten de voortplantingsperiode leven amfibieën op het land. Ze zijn vaak 's nachts of tijdens regen actief. In de winterperiode verschuilen ze zich onder de grond (in holletjes), onder takkenhopen, maar ook wel in kelders e.d. Afhankelijk van de periode en de aard van de

ingreep kunnen effecten op amfibieën groot of juist klein zijn. Zonder aanvullende maatregelen kunnen negatieve effecten op de streng beschermde Heikikker, Poelkikker en Alpenwatersalamander niet worden uitgesloten.

Verder geldt hetzelfde als voor zoogdieren en vogels: sommige ontwikkelingen hebben positieve effecten, zoals meer beschikbaar voedsel en dekking, terwijl anderzijds juist dekking kan verdwijnen of voedsel ontoegankelijk is als gevolg van een bepaalde inrichting of gebruik.

6.8 *Effecten op reptielen*

In het plangebied komen Ringslang en Hazelworm voor. De Ringslang legt eitjes in composthopen e.d. die hier worden uitgebroed door middel van broeiwarmte. Deze soort kan hier gezien worden als cultuurvolger. De Hazelworm is levendbarend is voor de voortplanting vooral afhankelijk van plekken in de zon om op te warmen in directe nabijheid van schuilplekken waarin ze kunnen vluchten.

In de winterperiode verschuilen ze zich onder de grond (in holletjes), onder takkenhopen. Afhankelijk van de periode en de aard van de ingreep kunnen effecten op reptielen groot of juist klein zijn. Zonder aanvullende maatregelen kunnen negatieve effecten op de streng beschermde Ringslang en Hazelworm niet worden uitgesloten.

Verder geldt hetzelfde als voor amfibieën, zoogdieren en vogels: sommige ontwikkelingen hebben positieve effecten, zoals meer beschikbaar voedsel en dekking, terwijl anderzijds juist dekking kan verdwijnen of voedsel ontoegankelijk is als gevolg van een bepaalde inrichting of gebruik.

6.9 *Effecten op overige soortgroepen*

Allerlei soorten ongewervelde dieren worden door gebruik en tijdelijke ingrepen verstoord, verwond en gedood. Het gaat om soorten die niet expliciet beschermd zijn in de bijlagen van de Wnb. Het is mogelijk dat er negatieve effecten optreden ten aanzien van soorten van de Rode Lijst, bijvoorbeeld voor de soortgroep Wilde bijen.

Figuur 13. Bestaand raster dat versnipperend kan werken, bijvoorbeeld als de onderkant ingegraven is.

Figuur 14. Bos waarin de struiketage grotendeels ontbreekt.

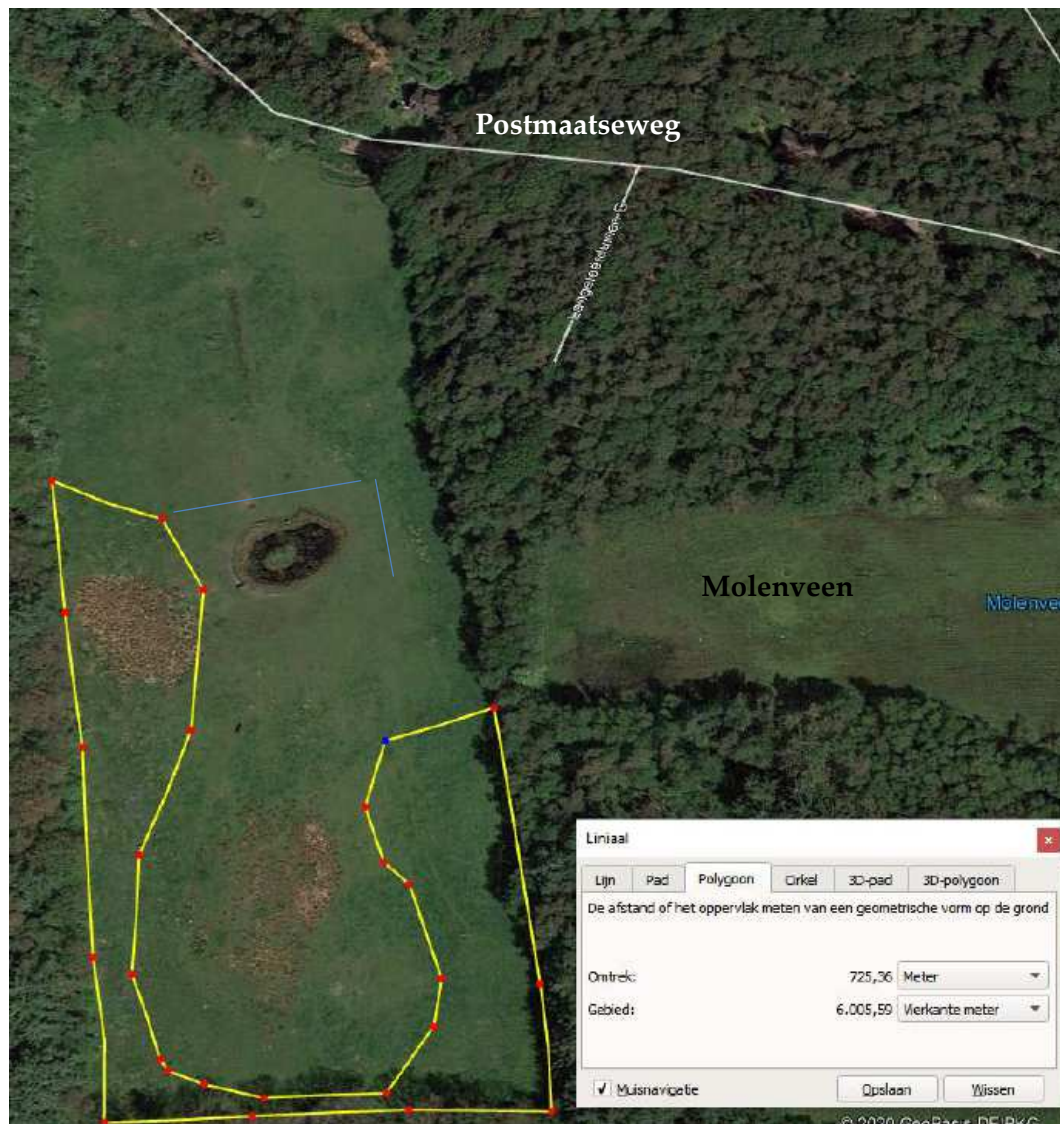
7 Conclusie en Advies

7.1 Algemene conclusie

Als gevolg van de transitie neemt het bouw- en gebruiksoppervlak toe. Een permanent effect is dat dit ten koste gaat van het leefgebied van beschermde planten en dieren. Bij tijdelijke werkzaamheden, zoals bouwwerkzaamheden kunnen beschermde planten en dieren worden verstoord, verwond en/of gedood. Dit is strijdig met zowel de Wet natuurbescherming als met het ruimtelijk beleid ten aanzien van het Natuurnetwerk Nederland. In Tabel 2 staan de belangrijkste effecten uit het vorige hoofdstuk samengevat en daarachter zijn de vervolgstappen aangegeven die in de volgende paragrafen zijn uitgewerkt.

Tabel 2. Effecten ten aanzien van beschermde gebieden en soorten en de te nemen vervolgstappen.

Beschermingscategorie:	Effecten:	Vervolgstappen:
Gebiedsbescherming Natura 2000	Negatieve effecten uitgesloten	Geen
Gebiedsbescherming NNN	Oppervlakte- en kwaliteitsverlies	Compensatie (§ 7.2) Mitigatie NNN (§ 7.3)
Bescherming houtopstanden	Oppervlakte- en kwaliteitsverlies	Compensatie (§ 7.2)
Soortenbescherming:		
Vogels (Vogelrichtlijn)	Verstoring broedvogels	Quickscan (§ 7.6)
Vogels (Jaarrond beschermde nesten)	Verstoring nest Buizerd niet uitgesloten	Mitigatie Wnb (§ 7.4, 7.5.)
Vleermuizen (Habitatrichtlijn)	Verstoring en verlies van verblijfplaatsen niet uitgesloten	Quickscan en eventueel nader onderzoek in het geval van bomenkap en werkzaamheden aan gebouwen (§ 7.6)
Overige zoogdieren algemeen	Versnippering	Mitigatie NNN (§ 7.3)
Eekhoorn-, Boom- en Steenmarter (WnbA)	Verstoring en verlies van verblijfplaatsen niet uitgesloten	Quickscan en eventueel nader onderzoek in het geval van bomenkap en werkzaamheden aan gebouwen (§ 7.6)
Heikikker en Poelkikker (HR)	Verstoring en verlies van verblijfplaatsen niet uitgesloten, daarnaast risico op doden of verwonden individuen	
Alpenwatersalamander (WnbA)		
Ringslang en Hazelworm (WnbA)		
Rode Lijstsoorten	Verstoring en verlies van groeiplaatsen en leefgebieden niet uitgesloten	Provinciaal/gemeentelijk beleid (§ 7.5), zorgplicht burger (§ 7.7)
Overige soortgroepen	Verstoring leefgebied	Algemene zorgplicht (§ 7.7)

Figuur 15. Compensatieperceel waarop droog bos op zandgronden wordt ontwikkeld (binnen de gele contour). Het perceel grenst direct aan het plangebied van de Postmaatseweg.

7.2 Compensatie oppervlakte- en kwaliteitsverlies NNN

Met de Provincie Drenthe is in principe een akkoord bereikt dat het verlies van oppervlak en kwaliteit mag worden gecompenseerd op een nabijgelegen agrarisch perceel binnen het Natuurnetwerk Nederland waar nu nog een agrarische bestemming op ligt. De ecologische waarde is momenteel laag, maar doordat het beheer de laatste jaren extensief is geweest, is de potentie voor natuurontwikkeling groot. Er wordt bos aangeplant zodat aan de regels voor de bescherming van houtopstanden wordt voldaan (Figuur 15). Om de compensatie te borgen gaat de agrarische bestemming van het compensatiegebied af en de eigenaar van de perceel legt de afspraken bij de notaris vast. De compensatie dient 3 jaar na vaststelling bestemmingplan te zijn uitgevoerd.

7.3 Maatregelen om het resterende NNN te behouden en te versterken

Er wordt van uitgegaan dat op het bos- en natuurlak op de transitiepercelen de natuurkwaliteit bereikt kan worden die in het Natuurnetwerk Nederland wordt nagestreefd. Vanuit het woon- en gebruiksvlak zijn er verschillende soorten uitstraling tot in het bos- en natuurlak. Deze kunnen door middel van specifieke maatregelen worden voorkomen, verkleind of verzacht. Het NNN wordt beschermd tegen verdere achteruitgang van de kwaliteit, maar er is geen verplichting om het NNN optimaal te beheren of de kwaliteit te gaan verbeteren. Daarom zijn er behalve mitigerende maatregelen ook maatregelen mogelijk om de natuurkwaliteit te versterken en een positieve invulling te geven aan de natuurbestemming. De belangrijkste maatregelen zijn samengevat in Tabel 3 (p. 32).

7.4 Bepalen ligging bouw- en gebruiksvlak t.o.v. beschermde soorten

Wat betreft de Buizerd is de ligging van het nieuwe bouw- en gebruiksvlak van belang. Negatieve effecten kunnen worden beperkt door bouw- en gebruiksvlak niet in de richting van het buizerdnest uit te breiden, maar de andere kant op. Verder worden mitigerende maatregelen geadviseerd (§ 7.5).

7.5 Overige maatregelen bestemmingsplan/gemeente

Een deel van de verplichtingen die volgen uit de natuurwetgeving kunnen pas worden vastgesteld als er een concreet project voorligt. Hier geldt voor initiatiefnemers altijd de algemene zorgplicht (§ 7.7).

Voor projecten met potentieel een relatief grote impact zal de gemeente in het kader van de omgevingsvergunning aan de initiatiefnemer vragen om een ecologische quickscan en zo nodig een nader onderzoek te overleggen. Wanneer er effecten zijn op beschermde soorten zal goedkeuring nodig zijn door de Provincie in de vorm van een ontheffing of een verklaring van geen bedenkingen (§ 7.6). De rol van de gemeente is hier met name het toezien of er voldoende is ondernomen om negatieve effecten op beschermde natuurwaarden te voorkomen. Met name kap- en sloopactiviteiten kunnen erg negatief uitpakken voor beschermde soorten en zullen vergunningplichtig moeten zijn.

Tabel 3. Maatregelen om de natuurkwaliteit van het NNN te behouden en te versterken.

Mitigatie: aard verstoring	Maatregel
Menselijke aanwezigheid en geluid	Visuele barrières aanbrengen (dieren zien minder van de menselijke aanwezigheid en koppelen geluid minder snel aan gevaar).
(Buiten)verlichting	Uitstraling naar bos- en natuurvlek voorkomen: Verlichten?: zo weinig mogelijk; alleen op plekken waar en momenten waarop nodig; alleen op voor mensen relevante oppervlakten richten en verstrooiing juist voorkomen; aantal verlichtingspunten, hoogte, richting, intensiteit en luminantie optimaliseren; vleermuishabitat bewust ontzien en afschermen. En als allerlaatste maatregel wellicht op plekken waar dit kan een vleermuisvriendelijke 'kleur' gebruiken (Limpens, 2017).
Hekwerken	Hekwerken in bosvlak beperken en dienen bij toepassing passeerbaar te zijn voor fauna en hebben onopvallende kleuren. Minimaal om de 50 m bevindt zich een doorgang van minimaal 30-40 cm (dassen). Tussen de bosbodem en de onderkant van het hek bevindt zich een vrije ruimte van 25 cm. De maximale hoogte van het hek bedraagt 120 cm boven maaiveld (passeerbaarheid voor reeën).
Natuurkwaliteit versterken	
Langeloërweg:	Versterken van het bosrandkarakter in het bos- en natuurvlek aan de oostzijde van de transitiepercelen
Postmaatseweg zuidzijde	Versterken bosrandkarakter in het bos- en natuurflek op de overgang naar het grasland dat hier aan de zuidzijde ligt. Groepswijze kap fijnspar en lariks om ontwikkeling naar Eiken-beukenbos in gang te zetten, struikvormers planten.
Postmaatseweg: noordzijde	Open plekken maken en struikvormers planten
Ontwateringssloot naar Molenveen	Overleg met Natuurmonumenten en Waterschap of deze greppel gedicht kan worden; gezien algehele verdrogingsproblematiek en het vervallen van de functie voor het zwembad.
Faunaknelpunt	Onderzoek hoe faunapasseerbaarheid Langeloërweg kan verbeteren
Generieke maatregelen bos- en natuurflek:	- Verwijderen van exoten; fijnspar en lariks in lage dichtheid behouden vanwege ecologische meerwaarde. - Naaldbomen behouden op locaties met ecologische meerwaarden op de bodem (paddenstoelen). - Doorzichten afschermen met inheemse wintergroene struiken, bijv. Brem, Jeneverbes, Hulst, Taxus en Klimop. - Bosranden versterken met inheemse besdragende struiken als Vlier, Lijsterbes, Vuilboom en Inlandse vogelkers. - Vrijkomende stamhout en takken verwerken in hoge rillen. - kleine stukjes bosgrond plaggen t.b.v. de ontwikkeling van kruidlaag en kansen voor loopkevers. - Rechte heggen omvormen naar strategisch gelegen bosjes (natuurlijke vormen en lijnen). - Aanplant van inheemse bomen en struiken op plekken waar buiten het woon- en gebruiksvlak bos momenteel ontbreekt (uitgezonderd paden).

Bij de vergunning kan natuurinclusief bouwen waarschijnlijk niet worden verplicht, maar zal worden gestimuleerd. Hiermee kan de ecologische waarde van woningen in het bos versterkt worden en in bepaalde gevallen kan het ook helpen om aan verplichtingen uit de natuurwetgeving te voldoen: bij een ontheffing voor vleermuizen moet de compensatie gerealiseerd zijn voordat oude verblijfplaatsen verdwijnen. Op perceelniveau is dit haast niet te realiseren, maar in samenhang met andere woningen waar al voorzieningen gerealiseerd zijn kan een ontheffingsprocedure soepeler verlopen. Om die reden is het ook van belang om natuurinclusieve maatregelen in vergunningaanvragen en meldingen goed te documenteren. Maximaal 75% van het gebruiksvlak mag worden (half)verhard.

De gemeente heeft daarnaast de taak om te handhaven. Het gaat behalve om vergunningsplichtige activiteiten ook om activiteiten in afwijking van de bestemming, bijvoorbeeld het aanleggen of bouwen en opslagactiviteiten in het bos- en natuurvlak.

Om het jaarrond beschermde nest van de Buizerd te beschermen, zullen ook mitigerende maatregelen genomen moeten worden op of rond het gebruiksvlak. Daarbij wordt gedacht aan aanplant van boom- en struikvormers die doorzichten beperken en bijvoorbeeld het afsluiten van paadjes in het bos- en natuurvlak permanent of tijdens de broedperiode. De maatregelen worden door de bewoners bepaald in overleg met de aanwonenden en ecooloog.

De aanwezigheid van Rode Lijstsoorten heeft geen directe werking naar burgers. Voor de overheid hebben Rode Lijstsoorten een werking als beleidsregel. Binnen het Natuurnetwerk Nederland zijn Rode-Lijstsoorten belangrijk, omdat veel van deze soorten in belangrijke mate binnen het NNN voorkomen. De wetgever heeft bij het van kracht worden van de Wet natuurbescherming het opheffen van de beschermde status van veel soorten beargumenteerd dat deze soorten voldoende beschermd zijn via de gebiedsbescherming. Het plangebied ligt in het NNN en daarom wordt geadviseerd om na te gaan wat de waarde is van het gebied is voor Rode-Lijstsoorten. Organisaties als KNNV en IVN hebben vaak al veel kennis en expertise en kunnen bereid gevonden worden om er te inventariseren.

Daarnaast dragen de genoemde maatregelen om de natuur te versterken (Tabel 3) bij aan gunstige leefomstandigheden voor Rode-Lijstsoorten. Veel soorten worden bedreigd omdat hun biotoop dichtgroeit en zijn gebaat bij meer licht op de bodem, kale grond door plagwerk, etc. Maatregelen kunnen worden uitgevoerd door individuele eigenaren en of via een op te richten beheergroep/gezamenlijke werkdagen. De gemeente kan hier een rol spelen in coördinatie, ondersteuning en monitoring.

7.6 *Onderzoek en mitigatie bij concrete projecten*

Vanuit de zorgplicht (§ 7.7) heeft de burger de plicht om zich op de hoogte te stellen van de gevolgen voor de natuur. Bij het aanvragen van een omgevingsvergunning wordt de burger hier meestal standaard door de gemeente op gewezen. Maar er zijn ook andere projecten die niet vergunningplichtig zijn, maar wel grote consequenties voor beschermde soorten hebben. Spouwmuurisolatie is hiervan een berucht voorbeeld, omdat vleermuizen ingesloten kunnen raken.

Gebruik is om bij ingrijpende activiteiten een ecologische quickscan uit te laten voeren. In het plangebied zijn met name van belang: vogelnesten, al dan niet jaarrond beschermd, vaste verblijfplaatsen van vleermuizen, Eekhoorn, Boom-/Steenmarter, Heikikker, Poelkikker, Alpenwatersalamander, Ringslang en Hazelworm. Op basis van de quickscan wordt vastgesteld of er negatieve effecten ten aanzien van deze beschermde soorten kunnen optreden en of er nader onderzoek nodig is. Nader onderzoek is nodig als tijdens de quickscan niet alle functies die het plangebied voor beschermde soorten heeft goed kunnen worden vastgesteld of uitgesloten. Wanneer er gedegen informatie beschikbaar is en negatieve effecten niet kunnen worden uitgesloten, dient er goedkeuring verkregen te worden bij de Provincie Drenthe. Als de initiatiefnemer die zelf aanvraagt, is dat een ontheffingsaanvraag. Als er op dat moment ook een omgevingsvergunning wordt aangevraagd, haakt deze aanvraag verplicht aan bij de omgevingsvergunning en wordt gesproken van een verklaring van geen bedenkingen (vvgb).

Zowel in gevallen dat er een ontheffing/vvgb nodig is als dat het niet nodig is, zullen mitigerende maatregelen altijd genomen kunnen worden om negatieve effecten te voorkomen of te beperken. De beste werkperiode is buiten de voortplantingsperiode en buiten de winterperiode. In de periode augustus tot en met oktober kunnen grondwerk, sloopactiviteiten en kap van een boom met holten het beste uitgevoerd worden. Bouwactiviteiten en overige bomenkap kunnen ook in de winter plaatsvinden. Bij werkzaamheden kan het beste een werkgebied worden vastgesteld, waarin de vegetatie kort gehouden wordt en men daarbuiten niet door hoge vegetatie rijdt. Ook kunnen dieren onder opgeslagen materialen gaan schuilen. Dit geldt met name voor reptielen en amfibieën.

7.7 *Zorgplicht*

Er geldt een zorgplicht, ongeacht de soort: men moet voldoende zorg in acht nemen voor de in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving. Dat betekent dat schadelijke handelingen zoveel mogelijk achterwege gelaten moeten worden. De schade moet bovendien zoveel mogelijk beperkt worden en zo mogelijk ongedaan gemaakt worden.

Geadviseerd wordt om het werkgebied zo klein mogelijk te houden, zodat geen onnodige verstoring optreedt van flora en fauna.

Literatuur

Bakker, W., J. Bouwman, F. Brekelmans, E. Colijn, R. Felix, M. Grutters, W. Kerkhof & R. Kleukers (2015) *De Nederlandse sprinkhanen en krekels (Orthoptera)*. Entomologische Tabellen 8.

Dietz, C., O. von Helversen & D. Nill (2009) *Vleermuizen; alle soorten van Europa en Noordwest-Afrika*. Zoogdiervereniging/Tirion Natuur.

Limpens, H. (2017) *Vleermuizen en licht*. Zoogdiervereniging.

Peeters, T.M.J., H. Nieuwenhuijsen, J. Smit, F. van der Meer, I.P. Raemakers, W.R.B. Heitmans, C. van Achter-berg, M. Kwak, A.J. Loonstra, J. de Rond, M. Roos & M. Reemer (2012) *De Nederlandse bijen (Hymenoptera: Apidae s.l.)* Naturalis & European Invertebrate Survey, Leiden.

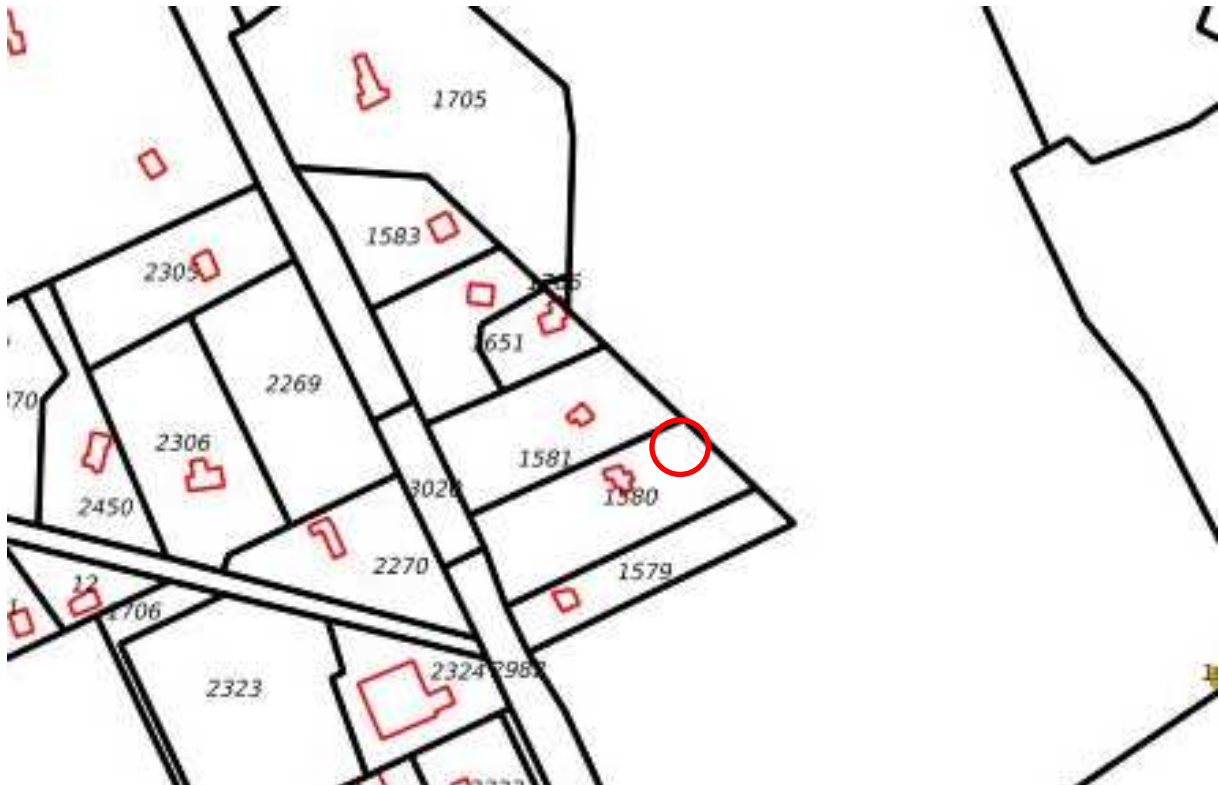
Provincie Drenthe (2010) *Natuur in Drenthe. Zicht op biodiversiteit. (Samenvatting)* Provincie Drenthe, Assen.

Uchelen, E. van (2010) *Amfibieën en reptielen in Drenthe; verspreiding en levenswijze*. Profiel Bedum.

Websites

www.ahn.nl
www.ndff.nl
www.pdok.nl
www.ruimtelijkeplannen.nl
www.sovon.nl
www.telmee.nl
www.topotijdreis.nl (Kadaster topografische kaarten)
www.verspreidingsatlas.nl
www.vlinderstichting.nl
www.vogelatlas.nl

Bijlage 1 Nestlocatie Buizerd

Locatie buizerdnest (rode cirkel)

